

УДК 657

Здреник В.С.,
к.е.н, доцент кафедри,
кафедра менеджменту організацій та
інноваційного підприємництва
Тернопільський національний економічний університет

ФІНАНСОВІ ВКЛАДЕННЯ ТА ФІНАНСОВІ ІНВЕСТИЦІЇ: ПРОБЛЕМИ КАТЕГОРІЙНОГО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТЬ

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки інвестиції служать джерелом залучення додаткових коштів і представляють собою всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, в результаті якої утворюється прибуток (дохід) або досягається інший корисний ефект. Діяльність будь-якого підприємства на сьогоднішній день так чи інакше пов'язана з вкладенням коштів у різні види активів, придбання яких необхідно для здійснення основної діяльності цього підприємства. Але для збільшення рівня рентабельності підприємство також може вкладати тимчасово вільні кошти в різні види активів, що приносять дохід, але не беруть участі в основній діяльності.

Інвестиційна діяльність є одним з важливих аспектів функціонування будь-якої комерційної організації. Причинами, що зумовлюють необхідність інвестування, грамотного вкладення фінансового капіталу є відновлення наявної матеріально-технічної бази, нарощування обсягів виробництва, освоєння нових видів діяльності і т.д. Можна сказати, що інвестиції є досить важливою складовою сучасної економічної системи всіх країн світу і, в той же час, їх можна вважати однією з найскладніших категорій ринкової економіки, яка виступає запорукою стабільності розвитку економіки та країни в цілому. Тому, на нашу думку, доцільним є вивчення сутності фінансових інвестицій та їх місця в економіці країни та окремих господарств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями дослідження визначення сутності фінансових інвестицій та порядку формування облікової політики займалися такі відомі вчені, як Ф.Ф. Бутинець, А.А. Бойчук, О.М. Бондаренко, О.М. Ганяйло, С.Ф. Голов, П.Є. Житний, А.Г. Загородній, М.В. Кужельний, М.С. Пушкар, Л.В. Чижевська та інші.

Економічна природа фінансових інвестицій висвітлена у працях таких авторів, як П.І. Вахрін, В.М. Гончаров, М.П. Денисенко, М.О. Комлик, Я.Д. Крупка, Т.В. Майорова, А.А. Пересада, Є.Б. Пономаренко, Т.В. Рябко, О.А. Туманова, А.П. Шихвердієв та інші.

Я.Д. Крупка, послідовно здійснюючи аналіз розвитку інвестиційної діяльності та критично оцінюючи організацію обліку інвестицій, обґрунтовує формування в Україні інвестиційно-інноваційної діяльності та відповідні їй сутнісні характеристики термінологічного апарату [9].

Інший науковець, Г.В. Герасименко розглядає інвестиції з токи зору їхньої соціальної ролі. У зв'язку з цим, висвітлюючи та досліджуючи проблемні питання й перспективи, а також теоретичні й практичні аспекти соціальних інвестицій стверджує, що сучасний етап розвитку суспільства вимагає посиленої уваги до соціального інвестування як цілеспрямованого вкладення ресурсів в розвиток соціальної сфери з метою отримання корисного суспільного ефекту в майбутньому [5, с. 130].

Проте, незважаючи на цілком обґрунтований інтерес до інвестицій як економічного явища, значну чисельність авторських позицій та увагу дослідників, невирішеними залишаються питання теоретичного плану щодо економічної сутності фінансових інвестицій.

Постановка завдання. Відповідно з цим, завдання дослідження полягає у розкритті економіко-правової сутності фінансових інвестицій та фінансових вкладень, визначенні особливості їхнього розвитку на різних історичних етапах та в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Попередниками сучасних фондових ринків були середньовічні вексельні ярмарки та постійні вексельні ринки, що час від часу виникали і зникали в XIII—XIV ст. З торгівлею векселями пов'язана поява перших професійних учасників ринку цінних паперів і перших бірж, на яких здійснювалися операції і з товарами, і з векселями. Першими біржами, на яких проводилися операції з цінними паперами, вважаються створені в XVI ст. установи в Антверпені (1531 р.) і Ліоні. Через різні обставини ці біржі припинили існування в другій половині XVI ст. Проте фондовий ринок в сучасному розумінні зародився лише в кінці XVI ст. у зв'язку з посиленням емісійної активності держав і появою акціонерних компаній.

Першими акціонерними товариствами традиційно вважаються створені в XVI — XVII ст. у Англії Московська, Левантська, Балтійська, Ост-індська компанії, а також Голландська Ост-індська Об'єднана

компанія. Акції торгових компаній незабаром після їх створення стали об'єктом операцій купівлі-продажу як в Англії, так і в Голландії. Проте аж до XIX ст. акціонерні товариства залишалися рідкістю і їх цінні папери забезпечували незначну частку фондового обороту. Велика частина операцій з цінними паперами припадала на державні цінні папери — саме торгівля державними борговими зобов'язаннями сприяла виникненню сучасних фондових бірж й інвестиційних інститутів. Техніка торгівлі цінними паперами спочатку була аналогічною техніці біржової торгівлі товарами, але поступово виробилися специфічні норми поведінки. За свідченням сучасників, особливі труднощі виникли в 1621 році при виході указу, який забороняв "лихословити і вживати образливі вирази". Тодішнім торговцям важко було щось продати без "кріпкого слова".

Другим за часом виникнення фондовим ринком в світі є ринок Великобританії. Саме на території Англії з'явилася перша спеціалізована фондова біржа. Фондові біржі виникли також в Ліверпулі (спеціалізація на акціях страхових компаній і американських емітентів), Манчестері (акції залізниць і текстильних підприємств), Глазго (акції суднобудування і металургії), Кардіфі (акції добувної промисловості), проте центральне місце на фондовому ринку зайняв Лондон. А на початку XIX ст. світовим фінансовим центром вважався саме він. Аж до середини позаминулого століття основними видами цінних паперів на Лондонській фондовій біржі були державні облігації, оскільки в Англії, протягом тривалого часу (з 1720 р. до середини XIX ст.), існувало законодавче обмеження на створення акціонерних товариств. З 1708 до 1826 р. тільки Банк Англії мав привілей бути акціонерним товариством, решта всіх банків могла діяти як індивідуальні підприємства або товариства. Ці заборони, які перешкоджали появі акцій на ринку цінних паперів, остаточно були скасовані лише на початку другої половини XIX ст. Основними цінними паперами, з якими працювали агенти з обміну в XVIII ст., були векселі, а не акції або облігації. Проте вже до 1840 р. на Паризькій фондовій біржі мали котирування приблизно 130 боргових і пайових цінних паперів [8].

Історія виникнення та становлення ринку цінних паперів (фондового ринку) досить велика та бере свій початок ще в XIV ст. Він пов'язаний з виникненням перших акціонерних товариств, акції яких котирувалися на фондовому ринку. Велика частина операцій з цінними паперами припадала на державні цінні папери (облігації).

Становлення і розвиток теорії інвестицій та інвестиційної діяльності в Україні починається з 90-х років минулого століття. У цей час відбувається значна кількість трансформаційних процесів, що сприяє новому відношенню до теоретичних та методологічних підходів щодо інвестицій. У таблиці 1 наведені основні етапи становлення ринку фінансових інвестицій в Україні.

Таблиця 1

Періоди розвитку ринку фінансових інвестицій в Україні

Рік	Події
1991 р.	Прийняття Закону України "Про цінні папери і фондову біржу", створення української фондової біржі
1992-1993 рр.	Період появи перших українських акцій і перших торговців цінними паперами
1994-1996 рр.	Період масової приватизації. Виходить Декрет Кабінету Міністрів "Про довірчі товариства" і Положення "Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії". Створення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку та прийняття Закону "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні"
1997 р.	Етап фактичного становлення ринку цінних паперів. Активно розвивається Перша фондова торговельна система (ПФТС). З'являються перші українські фондові індекси
1998 р.	Український ринок характеризується процесами падіння, внаслідок кризи на російському фондовому ринку та Азіатської кризи
1999 р.	Випуск акцій зменшується. Це пояснюється завершальними етапами приватизації та корпоратизації
2000 р.	Створення власного депозитарію ВАТ "Український депозитарій". За даними УФБ цей депозитарій дасть змогу обслуговувати 1-1,5 тис. емітентів і 15 тис. угод
2001-2008 рр.	Надходження інвестицій в країну поступово збільшується
2008-2009 рр.	Світова фінансова криза. Поступове зниження інвестицій в економіку країни
2009-2011 рр.	Відновлення інвестиційного клімату країни, поступове збільшення інвестицій в країну

Джерело: узагальнено автором на основі [11]

Як бачимо, становлення та розвиток ринку фінансових інвестицій в Україні мав мінливий характер. З прийняттям незалежності в Україні відбувалася ціла низка трансформаційних процесів, в

тому числі і налагоджувався фондовий ринок України, створювалися перші фондові біржі, в Україну почали надходити перші інвестиції. Проте з кризою, яка наступила у 2008 році економіка країни зазнала неабиякого занепаду. Рівень ВВП знизився у порівнянні з 2007 роком майже на 20%, уперше з початку року в Україні знизився показник середньої заробітної плати, держкомстат України зафіксував двократно – до \$432 млн. – прискорення відтоку прямих іноземних інвестицій з України. Проте згодом все ж таки стабільність відновилася, макроекономічні показники почали покращуватися, економіка України стала привабливішою для потенційних інвесторів [6].

Саме поняття інвестиції (від лат. Investio – одягаю) означає вкладення капіталу в галузі економіки як в самій країні, так і за її межами. Поняття "інвестиції" надзвичайно складне та багатоаспектне, тому серед дослідників немає єдиної думки щодо визначення його сутності. Поняття "фінансові інвестиції" є новим і почало використовуватися у вітчизняній обліковій термінології порівняно недавно. В кінці 80-х років, коли в Україні були введені такі фінансові інструменти як цінні папери, почали формуватися акціонерні відносини, з'явилася можливість підприємствам приймати участь у створенні інших суб'єктів, формуванні їх статутного капіталу, назріла необхідність в обліку вкладених коштів, ресурсів у інші суб'єкти господарювання. Це й спричинило введення в систему бухгалтерського обліку такого поняття як "фінансові вкладення" [10, с. 142].

Інвестиції - це вельми складне поняття, яке неоднозначно трактується і важко реалізовується в практичній діяльності. Фінансові інвестиції можуть здійснюватися як в окремо взятий актив (наприклад, акції окремої фірми), так і в групу активів (в такому випадку акція носить назву портфельної).

Досить часто в економічній літературі зустрічаються такі поняття, як фінансові інвестиції та фінансові вкладення. Багато хто з авторів підтримують те твердження, що ці поняття є схожими, проте для того, щоб розпочати дослідження сутності фінансових інвестицій, необхідно розібратися, чи є різниця між поняттям "фінансові вкладення" та "фінансові інвестиції", чи все ж таки це ідентичні поняття.

Нами було проаналізовано довідкову літературу та виявлено такі трактування даних понять: "Фінансові інвестиції – це вклади в фінансові інструменти, тобто вклади в акції, облігації, інші цінні папери, банківські депозити"[2]; "Фінансові інвестиції – це вкладення в цінні папери (акції, облігації, векселі і т.п.), випущені державою приватними компаніями, що розміщені на депозитних рахунках банків та інших фінансових установах"[3]. Щодо фінансових вкладень, то "... – це кошти, вкладені підприємством у цінні папери чи капітал інших підприємств"[7]; "...– це інвестиції в цінні папери, статутні капітали, витрати на придбання державних цінних паперів, надані позики" [3]; "...– це інвестиції організації в державні цінні папери, облігації та інші цінні папери інших організацій, в статутні капітали інших організацій, а також надання позик іншим організаціям" [1].

Отже, як бачимо з наведених визначень "фінансові інвестиції – це вкладення в цінні папери...", а "фінансові вкладення - це інвестиції в цінні папери...", тобто можна сказати, що ці поняття є взаємозамінними, синонімами, а тому можна стверджувати, що сутність даних понять є ідентичною. Проте окрім визначень доцільним було б розглянути також склад фінансових вкладень та фінансових інвестицій (табл. 2).

Таблиця 2

Складові фінансових інвестицій та фінансових вкладень

№ з/п	Фінансові вкладення	Фінансові інвестиції
1	Державні та муніципальні цінні папери	Придбані на біржовому ринку цінні папери, деривативи тощо
2	Цінні папери інших організацій, в т.ч. облігації, векселі	
3	Вкладення в статутні капітали інших організацій	Внески в статутний капітал іншого підприємства
4	Надані іншим організаціям позики	
5	Депозитні вклади в кредитних організаціях	

Джерело: узагальнено автором на основі [4]

Фінансові інвестиції характеризують вкладення коштів у різні види фінансових активів. У російській практиці вони представлені фінансовими вкладеннями. Наведені дані аналізувались на основі робіт російських вчених, оскільки в Росії частіше зустрічається поняття фінансові вкладення, аніж фінансові інвестиції. Як видно з таблиці 2, склад цих двох понять майже однаковий, що також свідчить про тотожність даних об'єктів обліку.

Тому, в процесі дослідження вважаємо за доцільне використання як поняття фінансові інвестиції, так і фінансові вкладення, що, на нашу думку, є абсолютно ідентичними поняттями.

Пономаренко Є.Б. у своїй дисертації досліджувала сутність фінансових інвестицій та висунула певні гіпотези щодо економічної сутності інвестування (рис. 1). Вона визначила, що фінансові інвестиції можуть називатися такими, якщо в результаті здійснення інвестиційної діяльності інвестор буде отримувати доходи у такій економіко-правовій формі, як дивіденди або відсоток на капітал, вкладений за договором інвестування, а також досягати певних соціальних, політичних та індивідуальних ефектів. Також вона стверджує, що фінансові інвестиції можуть здійснюватись у будь-якій формі, а не лише у грошовій.

Рис. 1. Гіпотези щодо сутності фінансових інвестицій, запропоновані Є.Б. Пономаренко
Джерело: розроблено автором на основі [13, с.11]

Наступним аспектом у визначенні сутності інвестицій є встановлення їх фінансових джерел (рис. 2).

Рис. 2. Джерела фінансових інвестицій
Джерело: узагальнено з урахуванням [9; 10; 13 та ін.]

Під даним аспектом розуміється те, що фінансові інвестиції можуть здійснюватися на рівні держави, підприємства та окремих домогосподарств. Відомо, що джерелом інвестицій є заощадження населення. Проте не всі заощадження набувають форми інвестицій, а збільшення доходів населення призводить до абсолютного збільшення заощаджень та похідних від них інвестицій.

Населення здійснює свої інвестиції шляхом заощадження власних коштів через депозити. Щодо підприємств, то вони здійснюють своє інвестування шляхом придбання цінних паперів інших підприємств, організацій, надають кредити, кладуть кошти на депозит, а також реінвестують свій прибуток у різні види діяльності. Щодо держави, то вона здійснює інвестування через державні органи, установи шляхом придбання цінних паперів, випуском державних облігацій тощо.

В Україні теоретичне пізнання категорії інвестицій знайшло своє відображення в Законі України від 18.09.91 р. "Про інвестиційну діяльність" "...інвестиціями є усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток або досягається соціальний ефект.

Згідно П(с)БО 2 "Баланс" (втратив чинність), "фінансові інвестиції – це активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигід для інвестора". Згідно з п.п.14.1.81 Податкового кодексу України, фінансові інвестиції – господарські операції, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та/або інших фінансових інструментів [12].

В бухгалтерському та податковому обліку визначення терміну "фінансові інвестиції" різні за формою, але ідентичні за економічним змістом, хоча мета цих обліків різна (бухгалтерського – подання повної, достовірної та неупередженої інформації про фінансові інвестиції користувачам фінансової звітності; податкового – визначення оподаткованого прибутку підприємств).

В процесі дослідження нам зустрічалося багато визначень та теорій поняття фінансові інвестиції. Кожен з авторів, дослідників наводив своє бачення та розуміння даної категорії бухгалтерського обліку. Проте ми не можемо стверджувати, чиї твердження є вірними, а чиї ні, адже кожен з авторів має право на свою думку. Також нами було проведено дослідження поняття "фінансові інвестиції" та "фінансові вкладення" в літературних джерелах, яке ми узагальнили в наступній таблиці (табл. 3).

Таблиця 3

Аналіз дефініцій поняття "фінансові інвестиції" та "фінансові вкладення" в навчальній літературі

№ з/п	Трактування фінансових інвестицій	К-ть авторів	%	Автори
1.	Вкладення грошей у різні цінності	1	3,2	Пересада А.А.
2.	Кошти вкладені в цінні папери	4	13	Загородній А.Г., Бабіч В.В., Лисенко О., Чепінога В.Г.
3.	Кошти вкладені у фінансові активи	3	9,7	Денисенко М.П., Майорова Т.В., Козаченко Г.В.
4.	Вклади у фінансові інструменти	2	6,5	Азріліян А.Н., Лук'яненко Д.Г.
5.	Інвестиції, вкладення в цінні папери	4	13	Агеева Ю.Б., Воронцовський А.В., Борисов А.Б., Федоренко В.Г.
6.	Капітал в цінні папери (фінансові інструменти)	2	6,5	Вахрін П.І., Коваленко Ю.М.
7.	Інструмент, у який можна вкласти гроші	1	3,2	Градасов В.М.
8.	Форма руху капіталу	1	3,2	Шихвердієв А.П.
9.	Активна форма використання вільного капіталу	1	3,2	Воробець Т.І.
10.	Форма нарощування капіталу	1	3,2	Клим Н.М.
11.	Активи, що утримуються підприємством з метою збільшення прибутку	11	35,3	Бутинець Ф.Ф., Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Ловінська Л.Г., Філіна Г.І., Терещенко О.О., Пантелєєв В.П., Сніжко О.С., Чебаненко Ж.М., Чижевська Л.В.,
12.	Сукупність господарських операцій щодо придбання цінних паперів	1	3,2	Подвисоцький Ю.А.
	Всього	32	100%	-

Джерело: узагальнено автором на основі аналізу існуючих підходів у літературних джерелах

Згруповані та систематизовані результати аналізу і дослідження, зображено на рисунку 3.

Проведене дослідження показує різноманітність підходів науковців до визначення сутності терміну "фінансові інвестиції" та "фінансові вкладення". В цілому можна стверджувати, що більшість вчених визначає фінансові інвестиції як:

- активи, що утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (35,3% авторів);
- інвестиції, вкладення в цінні папери (13% авторів);
- кошти, вкладення в цінні папери (13% авторів);

- кошти, вкладені у фінансові активи (9,7% авторів);
- капітал в цінні папери та вкладення у фінансові інструменти (6,5% авторів).

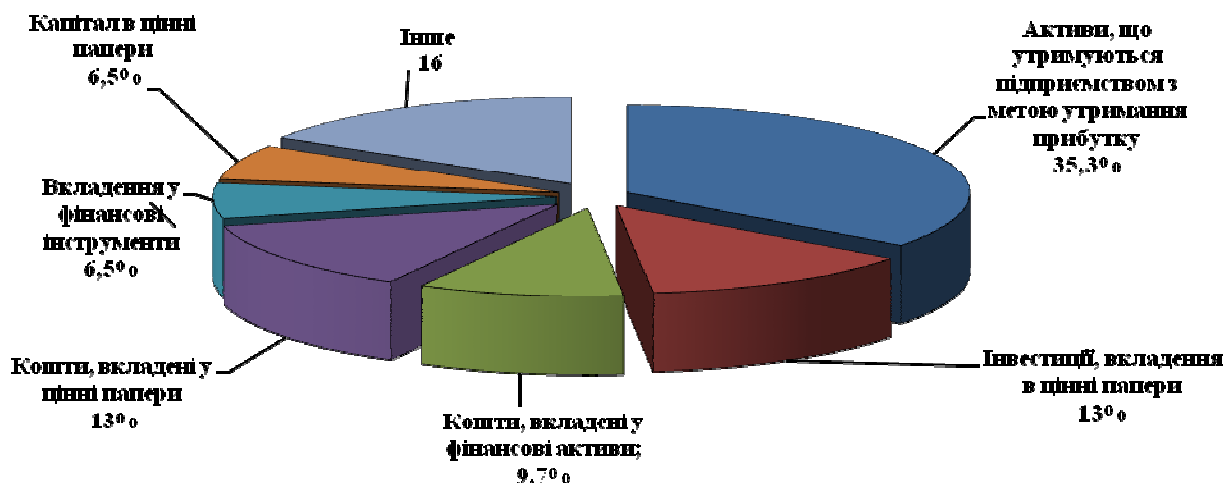

Рис. 3. Підходи до трактування сутності "фінансові інвестиції"

Джерело: узагальнено автором на основі аналізу існуючих підходів у літературних джерелах

Також авторами виділяються інші трактування даного поняття, проте вони зустрічаються не так часто як інші та є досить вузькими й одиничними. В економічній літературі визначення категорії інвестицій є досить різноманітним.

В результаті проведеного дослідження було б доцільно виділити чотири основних підходи, які найчастіше зустрічаються при дослідженні сутності "фінансові інвестиції". Як правило, виділяють підходи з фінансової, правової, економічної та облікової точок зору (рис. 3).

- 1) згідно облікового підходу, фінансові інвестиції - це активи, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід);
- 2) згідно економічного підходу, фінансові інвестиції - це сукупність витрат на капітал, які здатні приносити своєму власнику дохід у майбутньому; це процес нагромадження капіталу;
- 3) згідно правового підходу, фінансові інвестиції – це господарські операції, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та/або інших фінансових інструментів.
- 4) згідно з фінансової точки зору, інвестиції – це активи, кошти, що вкладаються в господарську діяльність з метою отримання доходу.

Рис. 3. Підходи до трактування сутності "фінансові інвестиції", "фінансові вкладення"

Джерело: узагальнено автором на основі аналізу існуючих підходів у літературних джерелах

На основі аналізу праць вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів ми дійшли висновку, що фінансові інвестиції – це фінансові активи, які виражаються у формі фінансових інструментів, та в результаті утримання яких створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. Дане

визначення, на нашу думку, є найбільш вагомим, тому що воно лаконічне, достатньо розширене, дає можливість точно зрозуміти сутність досліджуваного об'єкту обліку.

Визначення єдиного підходу до трактування сутності фінансових інвестицій сприятиме правильному розумінню даного об'єкту обліку та правильній постановці обліку операцій з фінансовими інвестиціями на підприємстві. Результати дослідження природи фінансових інвестицій різними авторами дають змогу розмежувати економічне й облікове значення цього поняття.

Поняття "фінансові інвестиції" надзвичайно складне та багатоаспектне, тому серед науковців немає єдиної думки щодо розуміння його природи. Така неточність визначення "фінансових інвестицій" сприяє хибному розумінню їх сутності.

В ході дослідження нами було проведено аналіз підходів економістів щодо розуміння сутності фінансових інвестицій. Дослідивши еволюцію поглядів науковців на економічну сутність фінансових інвестицій, не можна однозначно стверджувати, яка з наведених теорій є найбільш вірною. Нами було виявлено, що фінансові інвестиції є поняттям, яке можна характеризувати з різних сторін, а саме: з облікової, економічної, правової та фінансової.

Висновки з даного дослідження. Неузгодженість позицій вчених щодо сутності фінансових інвестицій зумовили подальше дослідження даного питання. В ході здійснення наукового пошуку було проведено аналіз підходів економістів щодо розуміння сутності інвестицій та виявлено факт наявності ряду теорій з даного питання. Надзвичайно важко однозначно стверджувати, яка з них є найбільш правильною, оскільки визначення джерела фінансових інвестицій насамперед залежить від поставлених його користувачами цілей. Загалом можна стверджувати, що фінансові інвестиції є поняттям, яке можна характеризувати з різних сторін, а саме: з облікової, економічної, фінансової та правової точок зору. Вчені наділяють фінансові інвестиції різним змістом і ця неузгодженість виступає ключовою проблемою при організації їхнього обліку, оскільки це вносить певні суперечності, пов'язані зі здійсненням оцінки цього об'єкта обліку на практиці. Власне у зв'язку з цим важливим є формування узгодженого трактування поняття фінансових інвестицій та його законодавче закріплення. Це дозволить сформувати єдину науково обґрунтовану методику обліку фінансових інвестицій, в основу якої буде покладено їхній економічний зміст. У перспективі важливо продовжувати дослідження теоретичних основ обліку з метою формулювання такої його ключової складової як класифікація фінансових інвестицій.

Література

1. Агеева Ю.Б., Экономический словарь (для бухгалтера, аудитора, директора) / Ю.Б. Агеева, А.Б. Агеева. – М. : РедСо – Бератор-Паблишинг, 2006. – 256 с.
2. Большой бухгалтерский словарь [под ред. А. Н. Азрилияна]. – М. : Институт новой экономики, 1999. – 574 с.
3. Борисов А.Б. Большой экономический словарь / А.Б. Борисов. — М. : Книжный мир, 2001. – 895с.
4. Бочаров В. В. Корпоративные финансы / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2008. – 272 с.
5. Герасименко Г.В. Соціальні інвестиції підприємства: проблеми та перспективи розвитку в Україні / Г.В. Герасименко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 6. – Т. 2. – С. 130-133.
6. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи [Електронний ресурс] / Жаліло Я. А., Бабанін О. С., Белінська Я. В. та ін. / за заг. ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2009. – 142 с. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/vidannya/Ekon.kriza.pdf>
7. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Львів. : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2005. – 714 с.
8. Історія фондового ринку [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ТОВ "Компанія з управління активами "Еф Ай Ем КАПІТАЛ. – Режим доступу: <http://www.fimcapital.com.ua/informacia/istoria>
9. Крупка Я.Д. Облік і аналіз інвестиційної діяльності підприємств: методологія та організація : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.06.04 – "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" / Я.Д. Крупка. – Тернопіль : ТАНГ, 2002. – 32 с.
10. Крупка Я.Д. Облік інвестицій : монографія / Я.Д. Крупка. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 302 с.
11. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом / А.А. Пересада. – К. : Лібра, 2002. – 472 с.
12. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
13. Пономаренко Є.Б. Бухгалтерський облік і контроль операцій з фінансовими інвестиціями: теорія і методика: Наукова доповідь за дисертацією на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: спец. 08.00.09. – "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" / Є.Б. Пономаренко. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – 36с.